

Zeeuwse Bijenstrategie

4 juli 2018

1. Inleiding

Het afgelopen decennium is er sprake van een wereldwijde afname van de bijen. Ook in Zeeland verschenen alarmerende berichten over een sterke afname van solitaire bijen en ook honingbijen hebben het moeilijk om het hele seizoen door voldoende gevarieerd stuifmeel te verzamelen. In deze Visie worden de knelpunten en kansen voor bijen geschetst en de activiteiten van het Platform bij-vriendelijk Zeeland kort beschreven. Een uitgebreidere toelichting wordt gegeven in het achtergronddocument *Op weg naar een bij-vriendelijk Zeeland*.

1.1 Economische betekenis

Bijen zijn van groot economisch belang voor de land- en tuinbouw. Zij zorgen voor de bestuiving van gewassen en zijn met name voor de fruit-, groente- en zaadteelt van belang. In Europa wordt 80% van de gewassen en wilde planten door bestuivers bestoven. Bestuivers, waarvan de bijen de belangrijkste groep vormen, leveren in Nederland circa € 700 mln. per jaar op aan baten in de fruit- en groenteteelt. In Europa wordt het belang van bijen en andere bestuivers geschat op € 22 miljard en op wereldschaal is dit € 153 miljard. Zonder bijen hebben de land- en tuinbouw en de samenleving als geheel dus een groot probleem.

Zeeland is een belangrijke land- en tuinbouwprovincie. Wat betreft de economische omvang is zij een belangrijke Nederlandse provincie, met name voor de fruitteelt, met peren in het bijzonder!

1.2 Ecologische betekenis

In de natuur spelen bijen een belangrijke rol in de bestuiving van wilde planten. In Nederland komen circa 360 verschillende wilde bijensoorten voor, waarvan meer dan de helft op de Rode Lijst staat. Qua omgeving is Zeeland in potentie een geschikte provincie voor wilde bijen. Er is sprake van een natuurlijke infrastructuur met een afwisseling van land- en tuinbouwgebieden en kleine en grote natuurgebieden. Ook de groene dooradering met o.a. bloemrijke dijken leveren goede leefgebieden op. Daarnaast bieden oevers van waterlopen kansen voor nestgelegenheid en voedselbronnen voor bijen. Deze potentieel gunstige condities kunnen voor bijen worden versterkt.

1.3 Landelijk beleid

In 2013 heeft het Nationale Bijenberaad een advies in de vorm van een Actieprogramma Bijengezondheid aangeboden aan Staatssecretaris Dijkzwa van het ministerie van EZ. De genoemde maatregelen zijn uitgewerkt door het Nationale Bijenberaad bestaande uit vertegenwoordigers van het bedrijfsleven, de wetenschap, imkers, natuur- en milieuorganisaties, overheden, agrariërs en burgers. In haar brief van 15 december 2013 aan de Tweede Kamer geeft de staatsecretaris aan "dat de maatschappelijke partners nu aan zet zijn om het Actieprogramma Bijengezondheid uit te voeren". De afgelopen jaren hebben al veel partijen in Nederland zich voor het behoud van bijenpopulaties ingezet. Dat gebeurde in het kader van het Actieprogramma Bijengezondheid. Dit programma richtte zich vooral op de *honingbij*, die door de mens wordt gehouden. Inmiddels is echter gebleken dat het ook niet goed gaat met de *wilde* bijen en hommels. Het is van groot belang de aandacht die er nu al voor de honingbij is, te verbreden en te verdiepen naar *alle* bestuivers. Dat zijn vooral wilde bijen, zweefvliegen en vlinders.

Op 22 januari 2018 werd de **Nationale Bijenstrategie** door een groot aantal landelijke organisaties ondertekend, o.a. door minister Carola Schouten. De Nationale Bijenstrategie bevat doelstellingen, die gefaseerd moeten worden bereikt. Zo moeten er, met als ijkjaren in 2023 en 2030, meer bijensoorten komen met een stabiele of positieve populatietrend. Ook moet de verspreiding van bijen in heel Nederland toenemen.

Om de doelstellingen te bereiken ligt de focus op drie thema's:

- 1) het bevorderen van de biodiversiteit,
- 2) het verbeteren van de wisselwerking tussen landbouw en natuur en
- 3) het helpen van imkers om de gezondheid van de honingbij te verbeteren.

Inmiddels is voor de regionale uitvoering van het Actieprogramma in verschillende provincies een Provinciaal Bijenberaad gevormd. Een werkgroep bestaande uit vertegenwoordigers van Poldernatuur Zeeland, ZLTO, NBV, NFO, UCR, SLZ, HZL, Waterschap Scheldestromen en Velt heeft zich verenigd in het **Platform bij-vriendelijk Zeeland** en heeft een voorstel geformuleerd voor de Zeeuwse aanpak: Actieprogramma bij-vriendelijk Zeeland.

Bedreigingen en maatregelen voor bijen in Zeeland

Zowel wilde bijen als honingbijen hebben het moeilijk. Bijen hebben in meerdere of mindere mate last van klimaatopwarming, van depositie van stikstof, van gewasbeschermingsmiddelen, van grootschaligheid van het landschap en van gebrek aan (goede) bloemen. Een aantal bedreigingen heeft een bovenregionale reikwijdte. Het Platform zal zich vooral richten op die zaken die regionaal aan te pakken zijn. Er is een hele rij maatregelen die toegepast kan worden om de situatie te verbeteren. Te denken valt aan het verbeteren van de voedselsituatie (meer en vooral inheemse bloemen) en aan nestlocaties voor met name wilde bijen. In het achtergronddocument worden de bedreigingen en maatregelen verder beschreven.

2. Platform bij-vriendelijk Zeeland

Er is een grote en brede betrokkenheid vanuit de samenleving. Het welzijn van bijen gaat immers iedereen aan. Zowel consumenten (voedselveiligheid) als producenten (agrarisch natuur- en landschapsbeheer), recreanten (bloemrijke omgeving), studenten (onderzoek), natuurorganisaties (biodiversiteit), overheden (beleid) en het waterschap (waterkwaliteit) willen een gezond landschap waar bijen goed kunnen leven.

Vanuit Poldernatuur Zeeland, ZLTO en de Nederlandse Bijenhouders Vereniging (NBV) is het Platform bij-vriendelijk Zeeland ontstaan. Velt, Waterschap Scheldestromen, Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ), University College Roosevelt (UCR) en Het Zeeuwse Landschap (HZL) hebben zich hierbij aangesloten. Ook andere organisaties en gemeenten kunnen deelnemen. Door aan te sluiten bij de eerder genoemde landelijke ontwikkelingen, wordt ook in Zeeland invulling gegeven aan Nationale bijenstrategie. De insteek is om in samenwerking met verschillende organisaties acties uit te voeren. Iedere organisatie kan op haar eigen wijze een bijdrage leveren. Hieronder wordt daarvoor een overzicht van mogelijke maatregelen in tabelvorm gepresenteerd.

Ambitie:

'bijvriendelijkste provincie van Nederland'

Ambitie

Zeeland de meest bijvriendelijke provincie van Nederland maken

De huidige partners binnen het platform bijvriendelijk Zeeland realiseren zich dat het de hoogste tijd is om in actie te komen en om die reden zullen zij in de komende twee jaar concrete maatregelen, acties of projecten uitvoeren.

Tevens roepen wij als partners binnen het platform organisaties/overheden en bedrijven in Zeeland op om deze Zeeuwse Bijenstrategie te steunen. Dat doen we door enerzijds te vragen om de intentieverklaring te ondertekenen en anderzijds door van ondertekenaars te vragen om binnen een jaar na ondertekening met één of meer concrete acties/projecten of maatregelen te komen die bijdragen aan onze ambitie "Zeeland de meest vriendelijke provincie van Nederland". Wij verzoeken ondertekenaars om deze te melden bij het secretariaat van het platform bijvriendelijk Zeeland.

Voor mogelijkheden verwijzen wij naar het schema in de bijlage.

Intentieverklaring

Met het ondertekenen van de Zeeuwse Bijenstrategie verklaren wij een bijdrage te zullen leveren aan de ambitie om Zeeland de meest bijvriendelijke provincie van Nederland te maken. Wij beloven bovendien om binnen *9 maanden* na ondertekening één of meer concrete acties / maatregelen / projecten te melden die in de twee jaar erop volgend zullen worden uitgevoerd.

3. Gezamenlijk doel

Alle partners binnen Platform bij-vriendelijk Zeeland zetten acties in gang om het gezamenlijke doel te behalen:

1. Kansen voor bijen betrekken binnen de eigen organisatie aangaande: overleg, communicatie, financiële ondersteuning, onderzoek, uitvoering en passende regelgeving.
2. Er moeten, met als ijkjaren in 2023 en 2030, meer bijensoorten komen met een stabiele of positieve populatietrend. Ook moet de verspreiding van bijen in heel Nederland toenemen.

Onderstaande organisaties hebben zich reeds verbonden met te nemen acties:

1. Poldernatuur Zeeland maken	: Akkerranden voor akkervogels óók bij-vriendelijk maken
2. (Z)LTO Deltaplan Biodiversiteitsherstel	: LTO project: 'Het Boerenerf - the place to Bee',
3. Waterschap Scheldestromen	: Bij-vriendelijk maken eigen terreinen
4. NBV Bewustwording leerlingen basisscholen	: Gemeenten bij-vriendelijk maken en
5. NFO	: Meer natuur voor pittig fruit
6. Stichting Landschapsbeheer Zeeland	: Wilde bijenlinie en Meer natuur voor pittig fruit
7. Stichting Zeeuws Landschap	: Nederland Zoemt en Project bescherming kwetsbare bijen in Zeeland

4. Lijst met contactgegevens organisaties:

Organisatie	Naam	Mailadres	Mobiel
Poldernatuur Zeeland	Wico Dieleman	wico.dieleman@zlto.nl	06-50528480
ZLTO	Peter van 't Westeinde	peter.van.t.westeinde@zlto.nl	0113-247700
NBV-groep Zeeland	Jan Bruurs	jjambuurs@zeelandnet.nl	06-40634909
SLZ	Lucien Calle	info@landschapsbeheerzeeland.nl	0113-230936
Waterschap Scheldestromen	Rien Klippel	Rien.Klippel@Scheldestromen.nl	06-53734538
UCR	Inez Flaming	i.flaming@ucr.nl	06-23242083
Het Zeeuwse Landschap	Chiel Jacobusse	info@hetzeeuwselandschap.nl	0113-569110
VELT	Ger Prins	gerprins@zeelandnet.nl	0118-465687

Zeeuwse Bijenstrategie

Ondertekenende partners op 4 juli 2018:

Naam:

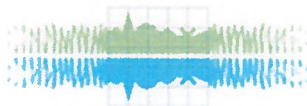
Naam:

Naam:

Naam:

Naam:

Stichting Landschapsbeheer Zeeland

Naam:

Naam:

Overzicht van mogelijkheden vanuit de verschillende sectoren en organisaties

	Akkerbouw	Fruitteelt	Veehouders	Erven	Buitenlui	Bewoners kernen	Scholen	Provincie	Waterschap	Gemeenten	Bedrijfsterreinen	Natuurorganisaties	Recreatiebedrijven	Tuincentra
Ecologisch Bermbeheer, maaien en hooien	x	x	x	x	x			x	X	X	X	x	x	x
Ecologisch dijkbeheer, begrazen/hooien			X						X	x		X	x	
Extensief en gefaseerd maaien vegetaties		X	X	x	x	x		x	X	X	X	X	x	X
Gefaseerd en natuurlijk gazonbeheer		x		X	X	X	X			X	X		X	X
Ecologisch plantsoenbeheer										X				
Toepassen inheemse soorten, kruiden-bomen	x	x		X	X	X	x	x	X	X	X	X	x	X
Kruidrijk grasland			X		x				x	x	X	X	x	
Bloemrijke akkerranden	X	x												
Groenbemesters/vanggewassen	X										x			
Bloemrijke stroken, bloemveldjes	X	X		x	x		X	X	X	X	X	X	X	X
Streekeigen hagen	x	X	x	X	X				X	X	x	X	X	X
Terugdringen chemische bestrijdingsmiddelen	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	x	X	X
Nestplekken bodem		X	x	x	X	x	x	x	X	X	X	X	X	X
Nestplekken bovengronds		X		X	X	X	X	x	x	X	X	x	X	X
Tegengaan verstening				X	X	X	X	X	X	X	X		X	X
Bosrandbeheer, open plekken									X	X		X	x	
Kleine landschapselementen		X	X	x	X				X	x	x	X	X	X
Soortbeschermingsplannen								X	X	x	x	X		

X = Goede mogelijkheid om op te pakken

x = Mogelijk op te pakken